

ГРАЖДАНСКИ МАНИФЕСТ ЗА СМЯНА НА СИСТЕМАТА

Това не е поредният набор от красиви думи и обещания. Нито хроничното мърморене на вечно недоволните. Това е призив за смяна на системата. Израз на намерението за действие на широка гражданска среда от личности и организации, които в последните години не мълчахме, не бездействахме и не преставахме да се питаме защо България не успява. Защо демократичните промени и големите евроатлантически цели не донесоха по-добър живот? Защо честните хора живеят в недоимък, който няма европейски аналог? Защо почтеният бизнес, който иска да работи на светло и по ясни правила, е мачкан от корупция, бюрокрация и местни феодали? Защо се установи олигархичен, централизиран, връзкашки капитализъм, а не свободна и конкурентна икономика, която създава възможности?

Тези въпроси имат един отговор. Причината е лошият модел, лошата система на управление, която сковала развитието на България – свръхцентрализация, липса на граждански контрол и участие, непрозрачност и задкулисие по високите етажи на властта, които са хранителната среда за злоупотребите и корупцията. Тази система се крепи на устойчив консенсус на „силните на деня“. За 20 години България премина през всички политически конфигурации. Смениха се и леви, и десни, и центристи. Изредиха се силни и слаби правителства, еднопартийни и коалиционни управления. Но дори почтените и компетентни усилия, каквито без съмнение имаше, бяха поглъщани от безконтролната централизирана власт, иззад която прозират сенчести интереси и олигархични зависимости. Това изтощи гражданската енергия и даже отврати мнозина, които искаха и се бореха за промяна.

Ще питате как гражданският контрол може да реши реалните проблеми на хората – работа, дом, култура, образование, здраве. След толкова много избори вече е ясно, че добрите намерения и предизборните обещания, веднъж влезли в коридорите на властта, се засенчват от зависимости и олигархични интереси. А днес олигархията в България е по-силна от всякога. Двадесет години разграбване, точене на ДДС, митнически измами, заменки, нагласени обществени поръчки и пр. дадоха в ръцете на малцина финансови ресурси и власт, с които те вярват, че могат да контролират държавата. Олигархията почти постигна целта си да разчисти обществения терен от активни и почтени личности и на него да останат предимно безогледни партийни карьеристи и тяхната клиентела, за да ползват управлението за още по-големи изгоди. За тази цел гражданската енергия се подтиска с нечестни избори и дирижирани от олигархията вождистки партии, които си лепят граждански етикети, но служат за поредно рециклиране на хора и среди, станали отдавна част от порочния управленски модел. Този сенчест партиен инженеринг става възможен и защото обществото постепенно, но систематично беше лишено от истинска свобода на словото и зад привидното разнообразие от медии и анализатори прозират картели, купени съвести и забранени теми.

Днес, повече от всякога, страната ни се нуждае не просто от коментатори и констатации, а от платформа и алгоритъм за гражданско действие. Като активни граждани и представители на различни социални, професионални и съсловни среди и организации заявяваме решителната си воля да създадем гражданско непартийно Движение Модерна България с една основна цел: СМЯНА НА ДОСЕГАШНАТА ПОРОЧНА СИСТЕМА НА УПРАВЛЕНИЕ. Не искаме самоцелна смяна на едни с други във властта, а смяна на самите „правила на играта“.

Затова ние искаме:

➤ Нова избирателна система, която дава повече власт в ръцете на гражданите за сметка на партийните апарати:

- въвеждане на възможност за регистрация на граждански, непартийни листи с подписка, както в общинските, така и в парламентарните избори по подобие на модерните европейски практики във Финландия, Словения, Германия, Литва, Полша, Италия и др.;
- значително засилване на мажоритарния елемент чрез преференциално гласуване със задължително посочване на предпочитания кандидат в пропорционалните листи;
- забрана за кандидатиране на едно лице в повече от един избирателен район като средство да се ограничи вкарването на обществено анонимни лица в парламента на гърба на популистки лидери и вождистки фигури по подобие на реформата на избирателната система във Финландия;
- нови правила за изборност на общинските съветници, за да се повиши отговорността им пред местните общности: в големите градове те да се избират на районен принцип, а за останалите общини - всяко съставно населено място да избира свой представител;
- постоянно действаща изборна администрация, въвеждане на електронно и дистанционно гласуване и на активна регистрация на избирателите.

➤ Конституционни и законодателни промени, които създават нов баланс на властите и имунитет на гражданското общество срещу безконтролната централизирана власт:

- регламент за предсрочно отзоваване на депутати, общински съветници и кметове, като се стъпи на приетата през последните години уредба в САЩ, Канада, Швейцария и обсъжданите законопроекти във Великобритания;
- нови механизми за парламентарен контрол върху правителството – блиц контрол върху министрите по подобие на процедурите в германския Бундестаг и отваряне на парламентарния контрол към гражданското общество чрез възможност за отправяне на питания от граждани и организации;
- механизми за парламентарен контрол върху независимите регулаторни и контролни органи, включващи и възможност граждани, фирми и организации да поставят въпроси и сигнали;
- увеличаване на необходимите гласове за преодоляване на президентското вето, за да не може механично парламентарно мнозинство силово да налага решения;
- въвеждане на индивидуална жалба пред Конституционния съд, за да има всеки гражданин ефикасен механизъм за пряка защита на своите конституционни права, а не да разчита на благоволенieto на оправомощените органи на властта;
- облекчени процедури за задължително произвеждане на национални референдуми по гражданска инициатива и задължителни местни допитвания при разпореждане с крупна общинска собственост, земи и гори;
- второ изборно равнище на самоуправление на областно ниво, законово регламентиране на общото събрание на населените места, като орган на местното самоуправление и даване на статут на общини на районите в големите градове;
- пряк избор на национален омбудсман, за да имат гражданите истински влиятелен застъпник.

➤ **Реален граждански контрол върху всички регулаторни и контролни органи, който ограничава риска те да обслужват интересите на олигархията, монополите и силните на деня:**

- публични изслушвания на кандидатите за постове в регулаторните и контролни органи като ключов инструмент срещу задкулисните договорки и олигархичните зависимости, които тровят държавния организъм и най-често дават път на удобните и марионетките, а не на почтените професионалисти;
- приемане на нормативна уредба за публикуване на подробна информация за дейността на тези органи – всички взети административни решения и наложени административни наказания, извършени проверки и заключенията по тях, изисквания за подробно мотивиране на решенията и спазване на трайна и еднообразна практика спрямо всички субекти;
- решенията, водещи до определяне на цени на услуги за гражданите, да се приемат само след публична съгласувателна процедура с участие на широки обществени кръгове въз основа на съдържателна икономическа информация;
- ясно и рестриктивно определяне на обстоятелствата, които съставляват търговска, служебна или професионална тайна, за да се намали възможността регулаторните и контролните органи да прикриват действията си от обществото.

➤ **Засилване на другите инструменти на гражданския контрол върху властта – икономика в полза на гражданите:**

- радикална прозрачност на бюджетните разходи – всички харчове на администрацията да бъдат своевременно оповестявани в публично достъпна база данни в интернет;
- публично оповестяване на информацията за задълженията на държавата и общините към бизнеса и датите, на които се изплащат, за да се избегне избирателното погасяване на задължения към приближени до властимащите фирми;
- нов регламент за консултации с обществеността – въвеждане на задължения за съобразяване на решенията на институциите с резултатите от публични обсъждания, допитвания и становища на консултативни органи;
- концесиите, с които един естествен монопол на общински публични услуги като ВиК и сметосъбиране се превръща в частен монопол, да се вземат само след местен референдум;
- законово задължение за самостоятелно посочване и мотивиране на всеки бюджетен разход на стойност над 30 000 лева в бюджета за следващата година.
- стимули за домакинствата и бизнеса за постигане на енергийна независимост от държавата и монополите;
- секторните и регионални стратегии да са ефективни икономически инструменти, а не бюрократични и формално написани доклади. Целевите показатели в тези стратегии да са свързани със заетостта и доходите на българските граждани и да са ясно измерими.

➤ **Въвеждане на елементи на граждански контрол върху съдебната власт:**

Съдебната власт е във фокуса на най-голямо обществено недоволство. Част от основанията за това дадоха самите магистрати, но в по-голяма степен това усещане се създаде като параван за хроничните неуспехи на изпълнителната власт в борбата с корупцията и престъпността. Безотговорни фактори във властта често подхвърлят съдебните решения на публично порицание, без да си дават сметка колко пагубно би било, ако се създаде атмосфера, в която съдът отсъжда не според закона и доказаните факти, а под натиска на общественото мнение. Ситуацията е абсурдна – почтените следователи, прокурори и съдии са без обществена

подкрепа, а корумпираните и зависимите от политическата власт или мафията са неподвластни за обществен контрол. Ние искаме две неща, които да въведат елементи на граждански контрол върху съдебната власт, без да посягат на независимостта на съда и без да го хвърлят на полето на партизирането и натиска на тълпата:

- представителите в парламентарната и магистратските квоти във Висшия съдебен съвет да бъдат подлагани при избора им на истински публични изслушвания – с пълен достъп до информация за техните качества, достатъчен срок за поставяне на въпроси и сигнали от гражданското общество и медиите и пълноценна процедура по изслушване;
- да се въведе т. нар. „избор за оставане на поста“ за всички административни ръководители в съдебната власт – от Главния прокурор и председателите на Върховните съдилища, през апелативните и окръжните до районните ръководители на съда и прокуратурата. Това означава, че след като бъдат избрани въз основа на качествата си и по ясни критерии от Висшия съдебен съвет, изборът на тези ръководители се подлага на потвърждаване с пряк вот на избирателите от съответния район. По модела на тази процедура в САЩ се провежда плебисцит, който е неполитизиран, съответният магистрат не се състезава с други кандидати, а единствено назначението му от ВСС се поставя на проверка за обществено одобрение с „да“ или „не“. По този начин Висшият съдебен съвет ще запази своята конституционна роля да назначава кадрите в съдебната власт, но ще взема решенията си с ясното разбиране, че трябва да избира кандидати с безупречна професионална и лична репутация.

В противовес на наложилото се у нас разбиране, че без партия е невъзможно да се провежда политика, в съвременния свят политиката вече се отваря към всички онези граждани, които не искат да бъдат в партийни редици. Гражданската непартийна самоорганизация за участие в избори е световен и европейски процес. Освен известният американски пример с „Чаеното парти“ и в Европа т. нар. „свободни избиратели“ вече са важна политическа сила в редица провинции на Германия; гражданските непартийни листи доминираха последните парламентарни избори в Словения; италианските „lista civica“ имат силно присъствие в регионите; реформата в избирателната система на Финландия позволи да се издигат в парламентарни избори граждански листи с подписка, а под натиска на гражданското общество такива промени се правят в Литва и Полша.

В духа на тези световни тенденции **Движение Модерна България** се създава като нов за нашето общество начин на организиране на гражданско действие за политически промени. Организация, изградена на мрежови принцип – хоризонтална, гъвкава, модерна. Без йерархия и вождизъм.

Движение Модерна България ще взема решенията си с постоянен вътрешен референдум на участниците, който ще бъде основа за общо действие, без да подлежи на утвърждаване или преценка от едноличен лидер или централно ръководство.

Движение Модерна България никога няма да се превърне в партия, а ще се разгръща дългосрочно като автентичен носител на гражданската енергия на онези, които искат смяна на системата на управление; които желаят участие и представителство в политиката, но не искат да бъдат подчинени на едноличен лидер, партиен устав или политбюро.

Националният инициативен комитет се обръща към всички активни граждани и организации да се включат в Движение Модерна България. Няма кой да върне властта в ръцете на гражданите, ако самите те не поставят началото на този процес чрез нов тип политическа самоорганизация.

24 юни 2012

София